

Sygn. akt III AUa 1971/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maciej Piankowski
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba (spr.) SSA Michał Bober
Protokolant:	sekr.sądowy Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 5 kwietnia 2016 r. w Gdańsku

sprawy K. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do renty

na skutek apelacji K. L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 1 września 2015 r., sygn. akt VI U 2495/14

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 w części w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej K. L. dodatkowo prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 czerwca 2013 roku do dnia 5 maja 2015 roku.

SSA Bożena Grubba SSA Maciej Piankowski SSA Michał Bober

Sygn. akt III AUa 1971/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 września 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił ubezpieczonej K. L. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Organ rentowy powołał się na przepis art. 57 w zw. z art. 61 ustawy

z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 8 września 2014 r., która nie stwierdziła niezdolności ubezpieczonej do pracy.

Ubezpieczona K. L. złożyła odwołanie od tej decyzji. W uzasadnieniu odwołania stwierdziła, iż nie zgadza się z opinią lekarską ZUS, ponieważ stan jej zdrowia nie pozwala na normalną egzystencję - nie radzi sobie z życiem z uwagi na zaburzenia psychiczne o charakterze depresyjnym (płaczliwość, ciągle zmęczenie, bezsenność, brak koncentracji

uwagi). Choruje również na niedoczynność tarczycy, bóle kręgosłupa, karku, bielactwo, ma zerwane więzadło w kolanie.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania podtrzymując dotychczasowe stanowisko.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 1 września 2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. w ten sposób, iż przyznał ubezpieczonej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od dnia 4 sierpnia 2015 roku do dnia 30 czerwca 2016 roku oraz stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (sygn. akt VI U 2495/14).

Sąd Okręgowy orzekał w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

Ubezpieczona K. L. jest z wykształcenia poligrafem. W okresie pracy zawodowej była zatrudniona jako referent, ostatnio pracowała w wymiarze 1/4 etatu jako pomoc biurowa

W okresie do dnia 31 maja 2013 r. była uprawniona do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

Decyzją z dnia 16 sierpnia 2013 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do renty na dalszy okres od dnia 1 czerwca 2013 r.

K. L. złożyła odwołanie od tej decyzji, które było rozpoznane w sprawie o sygn. VI U 2818/13 .

Postanowieniem z dnia 5 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy uchylił zaskarżoną decyzję z dnia 16 sierpnia 2013 r. i przekazał sprawę organowi rentowemu do rozpoznania z uwagi na nowe okoliczności dotyczące stwierdzenia niezdolności do pracy, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji. Ubezpieczona przedłożyła bowiem kartę informacyjną leczenia szpitalnego, z której wynika, że przebywała na oddziale psychiatrycznym w okresie od 20 lutego 2014 r. do 21 marca 2014 r. z powodu ciężkiej depresji.

Od dnia 6 maja 2015 r. do 3 sierpnia 2015 r., po wykorzystaniu zasiłku chorobowego, ubezpieczona była uprawniona do świadczenia rehabilitacyjnego.

Po przekazaniu sprawy postanowieniem z dnia 5 czerwca 2014 r. Sądu Okręgowego w B., organ rentowy ponownie odmówił prawa do renty (decyzją z dnia 11 września 2014 roku) .

Rozpoznając odwołanie od tej decyzji Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych sądowych lekarzy z zakresu ortopedii, endokrynologii, medycyny pracy, psychiatrii oraz psychologa na okoliczność ustalenia, czy ubezpieczona jest co najmniej częściowo niezdolna do pracy,

Po badaniu przedmiotowym i analizie dokumentacji lekarskiej powołani przez Sąd biegli rozpoznali u ubezpieczonej m.in. stan po artroskopowej plastyce niestabilności rzepki lewej, stan po zwichnięciu rzepki i złamaniu brzegu przyśrodkowego rzepki stawu kolanowego prawego, zaburzenia depresyjne nawracające, krwawienia z narządu rodnego zakwalifikowane do leczenia operacyjnego. Zdaniem biegłych, z powodu rozpoznanych schorzeń ubezpieczona jest częściowo niezdolna do pracy od wniosku lekarza leczącego tj. od 27.05.2013 r. do 30.06.2016 r.

W piśmie procesowym z dnia 9 lipca 2015 r. organ rentowy stwierdził, że nie akceptuje opinii biegłych. Wystąpiły nowe okoliczności w sprawie: leczenie operacyjne stawu kolanowego lewego (05.01.2014 r.) oraz planowane leczenie operacyjne ginekologiczne. Wniósł o uchylenie decyzji, umorzenie postępowania i przekazanie sprawy do rozpoznania organowi rentowemu zgodnie z treścią art. 477¹⁴ § 4 k.p.c.

Sąd podzielił opinię biegłych lekarzy sądowych mając na uwadze fakt, iż sporządzone zostały przez specjalistów w dziedzinach adekwatnych do schorzeń ubezpieczonej, którzy sformułowali swe wnioski po zapoznaniu się z dokumentacją lekarską, przeprowadzeniu wywiadu lekarskiego oraz zbadaniu ubezpieczonej. W ocenie Sądu opinie zostały

w przekonujący sposób uzasadnione a ich wnioski logiczne wynikają z przeprowadzonych badań. Sąd uznał, iż biegli prawidłowo zdiagnozowali i ocenili stopień zaawansowania schorzeń ortopedycznych oraz psychologiczno-psychiatrycznych.

Zdaniem Sądu w niniejszej sprawie nie ma zastosowania art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. Zgodnie z treścią cytowanego przepisu w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych,

do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy(...), a podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub orzeczenie komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie od decyzji opiera się wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia, sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy, (...) które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji. W tym przypadku sąd uchyła decyzję, przekazuje sprawę do rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie.

W stanie niniejszej sprawy, jak wskazał Sąd, brak jest podstaw do stwierdzenia, iż podstawą stwierdzenia przez biegłych częściowej niezdolności do pracy były wyłącznie nowe okoliczności, ponieważ przyczyną stwierdzonej niezdolności do pracy ubezpieczonej są również zaburzenia depresyjne nawracające, które są chorobą przewlekłą.

Mając na uwadze treść opinii biegłych Sąd stwierdził, że w okolicznościach niniejszej sprawy są podstawy faktyczne i prawne do przyznania ubezpieczonej prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy

Spełniona została przesłanka niezdolności do pracy określona w art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych /tekst jedn. Dz. U. z 2013 roku poz. 1440/ - ubezpieczona jest częściowo niezdolna do pracy w rozumieniu art. 12 cytowanej ustawy. Jak wskazano na wstępie ubezpieczona spełnia również pozostałe warunki uprawniające do renty określone w art. 57 ust. 1 pkt 2 i 3 i art. 58 ustawy z dnia 17.12.1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy, Niezdolność

do pracy powstała w ciągu 18 miesięcy od ustania zatrudnienia, wymagany 5-letni okres składkowy i nieskładkowy przypada w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed złożeniem wniosku o rentę.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności i przepisy prawa Sąd Okręgowy przyznał ubezpieczonej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 4 sierpnia 2015 r. tj. ustania prawa do świadczenia rehabilitacyjnego

W pkt 2 wyroku, zgodnie z treścią art. 118 ust. 1a zdanie drugie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Okręgowy orzekł w przedmiocie braku odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej

do wydania decyzji. Zdaniem Sądu, w okolicznościach przedmiotowej sprawy brak podstaw do stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego, mimo uwzględnienia odwołania ubezpieczonej, bowiem dla dokonania aktualnej oceny zaawansowania schorzenia ubezpieczonej niezbędnym było przeprowadzenie dowodu z opinii specjalistów z psychiatrii

i psychologii, co pozwoliło na pogłębioną analizę schorzeń natury psychicznej i psychologicznej i ich wpływu na możliwość wykonywania dotychczasowej pracy.

Apelację od wyroku wywiodła ubezpieczona, podnosząc, iż biegli orzekli o jej częściowej niezdolności do pracy od dnia 25 maja 2013 r. do dnia 30 czerwca 2016 r.,

a zatem przyznanie jej renty dopiero od dnia 4 sierpnia 2015 r. jest krzywdzące. Uzupełniając braki formalne apelacji skarżąca wskazała, iż zaskarża wyrok Sądu Okręgowego w części tj. co do pkt 1 i zarzuca naruszenie art. 57 ust. 1 pkt 1 oraz art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie jej renty od dnia 1 czerwca 2013 r. tj. od dnia następującego po dniu, w którym ustało prawo do wcześniej przyznanego świadczenia rentowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej K. L. zasługuje na uwzględnienie w sposób skutkujący zmianą zaskarżonego wyroku w pkt 1 w części i przyznaniem jej dodatkowo prawa do renty tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 czerwca 2013 r. do dnia 5 maja 2015 r.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było, czy ubezpieczona K. L. jest nadal, po dniu 31 maja 2013 r., niezdolna do pracy, przy czym przy ocenie zasadności roszczenia ubezpieczonej o przyznanie jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy (od dnia 1 czerwca 2013 r.) okres, znaczenie ma ustalenie, czy ustały przesłanki prawa do renty z upływem okresu, na jaki przyznano świadczenie. W myśl bowiem art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.; zwanej dalej ustawą emerytalną), prawo do świadczenia uzależnione od okresowej niezdolności do pracy ustaje z upływem okresu, na jaki świadczenie przyznano.

Moment nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy określa art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej, ustanawiający generalną zasadę, zgodnie z którą prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Nabycie prawa do świadczenia następuje zatem ex lege i co do zasady nie jest uzależnione ani od złożenia przez ubezpieczonego stosownego wniosku, ani od ustalenia (potwierdzenia) tego prawa decyzją organu rentowego, która ma jedynie charakter deklaratoryjny. Przewidziany w art. 116 ust. 1 ustawy emerytalnej wniosek o świadczenie nie jest elementem prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, gdyż te określa art. 57 tej ustawy, a stanowi jedynie żądanie realizacji świadczenia nabytego z mocy prawa (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2000 r., III ZP 29/00, OSNAPIUS 2001 nr 12, poz. 418). Wniosek ten ma natomiast znaczenie dla powstania prawa do wypłaty świadczenia rentowego, co wynika wprost z art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Dla oceny prawa skarżącej do renty z tytułu niezdolności do pracy istotne znaczenie w realiach niniejszej sprawy mają konsekwencje wynikające z art. 102 ust. 1 ustawy emerytalnej, stanowiącego o ustaniu prawa do świadczenia rentowego z upływem okresu, na jaki je przyznano, co w przypadku wnioskodawczyni nastąpiło dnia 31 maja 2013 r. Moment ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy określa art. 101 pkt 1 ustawy emerytalnej, stosownie do którego prawo do świadczeń ustaje, gdy ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa. Z kolei art. 102 ust. 1 tej ustawy stanowi, że prawo do świadczeń uzależnione od okresowej niezdolności do pracy ustaje z upływem okresu, na jaki świadczenie to przyznano.

Zasadnicza przesłanka warunkująca nabycie prawa do renty w postaci stanu niezdolności do pracy nie uzależnia prawa do renty od jej bezterminowego (renta stała) lub okresowego (renta okresowa) charakteru. Ponieważ w zdecydowanej większości przypadków nie występują podstawy do orzekania trwałej niezdolności do pracy, przeto zasadą jest ustalanie „przewidywanego okresu niezdolności do pracy” (art. 13 ust. 1 i 2),

a jej konsekwencją - przyznawanie prawa do renty okresowej (art. 59 ust. 1 pkt 2 i ust. 2).

Artykuł 102 ust. 1 ustawy emerytalnej ustanawia swego rodzaju domniemanie, że z upływem przewidywanego okresu niezdolności do pracy, na który przyznano świadczenie rentowe, ubezpieczona odzyskała zdolność do pracy, a tym samym ustało prawo do renty w rozumieniu art. 101 pkt 1, gdyż odpadła (ustała) zasadnicza przesłanka tego prawa, jaką stanowi niezdolność do pracy. Ma to istotne konsekwencje dla prawa do wypłaty świadczenia. Ustanie prawa do świadczenia uzależnionego od okresowej niezdolności do pracy powoduje bowiem wstrzymanie jego wypłaty na podstawie art. 134 ust. 1 pkt 1 (wypłatę świadczeń wstrzymuje się, jeżeli powstaną okoliczności uzasadniające, między innymi, ustanie prawa do świadczeń) na zasadach określonych w art. 134 ust. 2 pkt 1 i ust. 4 (wstrzymanie wypłaty świadczeń następuje poczynając od miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym ustało prawo do świadczenia ustalone wskutek okresowej niezdolności do pracy, bez obciążania organu rentowego obowiązkiem wydania decyzji o wstrzymaniu wypłaty renty okresowej). Dalszą konsekwencją art. 102 ust. 1 ustawy emerytalnej jest zatem to, że aby osoba, której przyznano rentę okresową mogła nadal świadczenie to pobierać po upływie okresu, na jaki zostało ono przyznane, musi zgłosić wniosek o ustalenie prawa do wypłaty świadczenia (realizację prawa istniejącego ex lege) na dalszy okres. Stwierdzenie nieprzerwanego utrzymywania się warunku niezdolności do pracy oznacza obalenie domniemanie ustania tej przesłanki prawa do renty z upływem okresu, na jaki przyznano świadczenie, a w konsekwencji domniemanie ustania nabytego wcześniej prawa (art. 100 ust. 1) i powoduje wznowienie wypłaty świadczenia (art. 135 ust. 1), gdyż ustala określona w art. 134 ust. 1 pkt 1 przyczyna wstrzymania tej wypłaty (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 17 kwietnia 2014 r. I UK 378/13, LEX nr 1477427 i 12 czerwca 2013 r., I UK 9/13, OSNP 2014, nr 4, poz. 58).

Reasumując, przedstawione wyżej rozważania pozwalają na sformułowanie wniosku, że w rozpoznawanej sprawie istotą sporu było ustalenie, czy z upływem okresu, na jaki przyznano wnioskodawczyni świadczenie rentowe tj. po dniu 31 maja 2013 r. ustała przesłanka prawa do renty w postaci niezdolności do pracy.

We wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne, wyczerpujące postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach zasadniczo nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c. Na etapie postępowania apelacyjnego sporna między stronami nie była już przesłanka niezdolności ubezpieczonej do pracy. Pozwany organ rentowy nie wywiódł apelacji i nie kwestionuje, że K. L. jest osobą częściowo niezdolną do pracy.

Uszło natomiast uwadze Sądu I instancji, iż prawo ubezpieczonej do renty przyznanej wcześniejszą decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 czerwca 2013 r. (t. III, k. 88 akt ZUS) ustało z dniem 31 maja 2013 r. Ubezpieczona złożyła w dniu 28 maja 2013 r. wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty (t. III, k. 101 akt ZUS), a zatem Sąd I instancji powinien badać jej prawo do świadczenia rentowego poczynawszy od dnia 1 czerwca 2013 r.

Przypomnieć należy, iż biegli w opinii z dnia 22 czerwca 2015 r. (k. 20 – 21 a.s.) stwierdzili, że K. L. jest częściowo niezdolna do pracy od dnia 27 maja 2013 r. do dnia 30 czerwca 2016 r. Nadto, jak prawidłowo ustalił Sąd I instancji, od dnia 6 maja 2015 r. do dnia 3 sierpnia 2015 r., po wykorzystaniu zasiłku chorobowego, ubezpieczona była uprawniona do świadczenia rehabilitacyjnego.

Stosownie do treści art. 18 ust. 7 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (j. t. Dz. U. z 2016 r. poz. 372) świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej m. in. do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzić należy, iż z tytułu częściowej niezdolności

do pracy K. L. jest uprawniona do renty: od dnia 1 czerwca 2013 r. tj. od dnia następującego po dniu ustania okresu poprzednio przyznanego świadczenia rentowego
do dnia 5 maja 2015 r. tj. do dnia poprzedzającego rozpoczęcie pobierania świadczenia rehabilitacyjnego oraz od dnia 4 sierpnia 2015 r. tj. od dnia następującego po zakończeniu okresu pobierania świadczenia rehabilitacyjnego do dnia 30 czerwca 2016 r. tj. do dnia ustalonego przez biegłych jako data końcowa stwierdzonej częściowej niezdolności do pracy.

Pierwszy z ww. okresów uszedł uwadze Sądu I instancji, co skutkowało zmianą zaskarżonego wyroku w pkt 1 w części i przyznaniem K. L. dodatkowo prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 czerwca 2013 r. do dnia

5 maja 2015 r., o czym Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji wyroku, działając na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

SSA Bożena Grubba SSA Maciej Piankowski SSA Michał Bober